

Z českej filozofickej tvorby treba predovšetkým spomenúť *Spisy s. Klementa Gottwalda*, z ktorých vyšiel už VI. sväzok.

Prejavy a články s. Gottwalda týkajú sa, pravda, aktuálnych politických a hospodárskych problémov a vytyčujú konkrétne úlohy Strany v danej situácii; jednako však len sú súčasne významným príspevkom k teórii marxizmu-leninizmu. Ukazujú dialektický súvis teórie a praxe, učia nás, ako vedecký svetonáhľad vie svet nielen vykladať, ale aj premieňať. Filozof, t. j. marxista-teoretik nájde v nich práve toľko poučenia ako politik a národohospodár-praktik.

To isté platí o zborníku *Klementa Gottwalda, 1949—1950*. (Svoboda, Praha, 1951, 415 str., cena 76 Kčs), kde filozofa musí predovšetkým zaujímať referát na IX. sjazdu KSČ, kde sa zhodnocuje vývin politických udalostí u nás od r. 1945 a význam víťazného februára 1948 práve tak, ako referát na zasadaní ÚV KSČ pri druhom výročí víťazného februára 1948, kde sa podáva podrobný rozbor medzinárodnej situácie a boja za mier a hodnotenie vývinu domácich pomerov v politike a hospodárstve.

*

Dejinám filozofie sú venované tri práce Ivana Svitáka. Predne je to *Četba z dějin předmarxistické filosofie*, diel I, ktorá podáva výber textov starovekej filozofie (vydala Vysoká škola politických a hospodárskych vied v Praze, 92 str., cena 83 Kčs), ďalej *Kapitoly z dějin starověké filosofie* (ten istý vydavateľ, 1951, 168 str., cena 110 Kčs) a napokon *Kapitoly z dějin středověké filosofie* (ten istý vydavateľ, 1952, 69 str., cena 40 Kčs). Ide tu, pravda, o učebné texty pre poslucháčov, ale pri nedostatku učebníc dejín filozofie je to isteže cenný príspevok, keďže spracúva dejiny filozofie so stanoviska dialektického materializmu.

Machovcovej *Logike* venujeme osobitnú recenziu v tomto čísle Filozofického zborníka.

Práve tak venujeme osobitnú recenziu Koutského knihy *Matematika a dialektika*. Ide o prvú knihu u nás, ktorá sa týmto problémom zaoberá a o jednu z prvých kníh, ktorá rieši pomer dialektiky a matematiky. Zaslúži si teda podrobnejší rozbor.

Jiří Cvekl v knihe *Kapitoly z dějin filosofie (7), Německá filosofie* (vysoká škola polit. a hosp. vied, 1952, 77 str., cena 33 Kčs) rozoberá nemeckú filozofiu v XVIII. a XIX. storočí. Platí o nej to isté ako o Svitákových učebniciach.

Pre filozofa sú nesporne dôležité dve brošúrky s. Václava Kopeckého *Proti kozmopolitizmu jako ideologii amerického imperialismu* (Orbis, Praha, 1952, str. 38, cena 4 Kčs) a *Za socialistické vlastenectví a proletárský internacionalismus* (Svoboda, Praha, 1952, 35 str., cena 4 Kčs). Obidva prejavy s. Kopeckého tvoria síce iba menšie brošúrky, ale majú základný význam pre celú vedeckú tvorbu u nás.

Zaujímavá je aj brošúra Vladimíra Sojáka, *Marxovy a Engelsovy boje v I. internacionále* (Rovnosť, Praha, 1952, 49 str., cena 12 Kčs), ktorá rozoberá vývin robotníckeho hnutia v r. 1850—1870 a ukazuje boje Marxa a Engelsa za čistú marxistickú líniu s reformistickými skupinami.

*

Marxistická filozofia a predovšetkým výskum dejín filozofie nie sú možné bez súčasného skúmania hospodárskej základne a prirodzene, aj ostatných sfér nadstavby.

Pre filozofa majú preto veľký význam knihy s. Zdenka Nejedlého *O smyslu českých*

dějín (Svoboda, Praha, 1952, str. 301, cena 73 Kčs) a *Hus a naše doba* (Orbis, 1952, str. 55, cena 12,50 Kčs). Prvá práca obsahuje desať článkov, ktoré polemizujú s idealistickým chápaním českých dejín a ukazujú nové cesty historického výskumu českej minulosti. Pozoruhodné sú zvlášť dva posledné články Odkaz našich národných dejín (z r. 1948) a Komunisté, dediči veľkých národných tradíc českého národa (z r. 1946). S. Nejedlý tu jasne dokazuje, že náš dnešný prechod k socializmu nie je ničím náhodným alebo dokonca násilným, ale že je priamo logickým dôsledkom celého historického vývinu českého národa. Kniha má hlboký význam aj pre slovenské dejiny. V druhej práci sa vyjasňuje husitská myšlienka ako hnutie predovšetkým sociálno-revolučné proti starému chápaniu husitstva výlučne náboženskej stránky. Aj táto brošúrka má význam pre pochopenie slovenských dejín, pre pochopenie slovenskej reformácie.

Tým istým problémom sa zaoberá kniha Jozefa Macka *Husitské revoluční hnutí* (Rovnost, Praha, str. 203, cena 64 Kčs). Tu sa ukazuje triedna podstata husitského hnutia a jeho jednotlivé prúdy odzrkadľujúce triedne rozvrstvenie. Tento marxistický pohľad na husitstvo je súčasne polemikou proti idealistickému chápaniu husitstva ako hnutia vyslovene náboženského.

Filozofickými problémami biologie sa zoberá Ferdinand Herčík v knihe *Sovětská biologie* (Přírodovědecké vydavatelství, Praha 1952, str. 36, cena 20 Kčs). Ukazujú sa tu veľmi jasne úspechy biologie založenej na dialektickom materializme a zdôrazňuje sa nevyhnutnosť prebudovať našu biologiu na tom istom základe.

Pavlovovskej reflexológii v súvisi s psychológiou je venovaná štúdia Josefa Linharta, *Učení I. P. Pavlova a psychologie* (Osvěta, Praha 1951, str. 32, cena 9 Kčs), Zasa sa zdôrazňuje nevyhnutnosť prebudovať celú psychológiu na základe dialektického materializmu.

Pre filozofa má konečne význam aj práca Zdenka Fierlingera, *Americký imperialismus ve slepé uličce* (Osvěta, Praha 1952, str. 30, cena 4 Kčs), aj keď sa priamo nedotýka filozofických problémov. Ukazuje však jasne hospodársku základňu, na ktorej vyrastajú všetky reakčné ideológie šíriace sa z Ameriky.

Práve taký význam má aj kniha Zdenka Šolle, *Dělnické hnutí v českých zemích koncem minulého století (1887—1897)* (Rovnost, Praha 1951, str. 323, cena 82 Kčs).

Napokon sa ešte treba zmieniť o niekoľkých prekladoch významných kníh zo sovietskej filozofickej literatúry a z pokrokovej filozofickej literatúry vôbec.

Najprv je to preklad *Spisov* s. J. V. Stalina, ktoré — aj keď ide niekedy o problémy vyslovene praktické — sú vždy vynikajúcou učebnicou filozofie.

Nie je možné spomínať všetky preklady z klasikov marxizmu-leninizmu; väčšina z nich ostatne vychádza temer súčasne aj slovensky. Omedzíme sa teda iba na to, že pripomenieme preklad Engelsovej knihy *Francúzsky dialekt* a dva sväzky *Vybraných spisov Leninových* (Engels, Svoboda, Praha 1951, str. 110, cena 26 Kčs, Lenin, Svoboda, Praha, 1951, str. 855, cena 250 Kčs).

Z prekladov novej sovietskej filozofickej literatúry treba spomenúť druhý diel *Dějín filosofie*, zostavených za redakcie Alexandrova, Bychovského, Grigorijana a Mitina. (Praha, Svoboda 1952, str. 518, cena 80 Kčs). V tomto diele ide o dejiny renesančnej filozofie, o zakladateľov novovekej filozofie a vedy, o filozofiu pred buržoáznou revolúciou v Anglicku a vo Francúzsku a o filozofiu amerického osvietenstva.

Druhou významnou knihou je dielo F. V. Konstantinova, *Historický materialismus* (Svoboda, Praha 1952, str. 886, cena 124 Kčs). Kniha bola v Sovietskom sväze podrobená kritike a v krátkom čase vyjde rusky jej druhé prepracované vydanie.

Cenný je aj zborník zostavený Ľubomírom Sochorom, *Filosofie ve službách monopolů* (Rovnosť, Praha 1951, str. 163, cena 42 Kčs). Je to výber článkov sovietskych autorov, v ktorých sa potiera súčasná buržoázna filozofia — sémantický idealizmus, novorealizmus, mystika, pragmatizmus, holizmus, personalizmus, existencializmus a fyzikalizmus práve tak, ako buržoázna psychológia a etika.

Zaujímavý je aj preklad zborníka *Voltaire* zostavený za redakcie V. P. Volgina (Rovnosť, Praha, 1951, str. 427, cena 99 Kčs), zhodnocujúci Voltaira ako pokrokového filozofa francúzskej buržoázie, ktorá bola ešte revolučná.

P. Kolonického štúdia *Marxizmus-leninizmus o náboženstve* je síce iba drobná brošúrka, ale má veľký význam pre boj proti tmárstvu a farárčine. (Orbis, Praha 1952, str. 47, cena 5.70 Kčs.)

*

Z prekladov z ostatných literatúr hodno spomenúť zborník Jiří Dimitrov, *O literatuře* (Rovnosť, Brno 1951, str. 99, cena 18 Kčs), obsahujúci výroky veľkého syna bulharského národa o literatúre a vôbec o umení ktoré ukazujú socialistickú cestu kultúrnym pracovníkom.

Podobný význam má aj zborník Mátyás Rákosi, *Výbor z projevů a článků* (Svoboda, Praha 1951, str. 264, cena 56 Kčs). Kniha obsahuje stenografický záznam procesu z r. 1925, v ktorom hortyovská vláda odsúdila Rákosiho doživotne do väzenia. Ďalej je v nej výber z prejavov a článkov od r. 1941 až do dnešných čias. Výber článkov je dobrý, osvetľuje nám problémy maďarskej robotníckej triedy a jej cestu k socializmu.

A napokon uveďme ešte preklad zo staršej literatúry. Je to kniha Francisca Bacona, *Nové Atlantis* (Rovnosť, Praha 1952, str. 53, cena 14 Kčs). Je isteže účelné a záslužné vydávať takéto diela. Baconova utópia ukazuje autora ako bojovníka novej nastupujúcej triedy — buržoázie a jasne odzrkadľuje jej triedne omedzenú pokrokovosť a revolučnosť.

*

Z periodických publikácií prichodí spomenúť *Novú mysl* (vydáva Rudé Právo, Praha), prinášajúcu predovšetkým aktuálne články, týkajúce sa ideologických problémov a recenzie nových publikácií.

So sovietskou filozofiou soznamuje sústavne časopis *Sovětská věda*, vydávaný Československo-sovietskym inštitútom v Prahe. Prináša preklady významných sovietskych autorov a referáty o nových knihách a o vedeckom živote v SSSR.

St. Felber.

LÁSZLÓ RUDAS, MARXIZMUS A PŘÍRODNĚ VEDY

Vydal Tatran, Bratislava 1951. 50 str. Cena 20 Kčs.

Engels napísal, že príroda je skúšobným kameňom dialektiky. A je ozaj lákavou a vďačnou úlohou rozvádzať, ako práve najmodernejšia prírodoveda svojimi objavmi vždy jasnejšie a jasnejšie potvrdzuje základné tézy dialektického materializmu a ako ich pritom obohacuje.

László Rudas, nedávno zomrelý maďarský bojovník za socializmus, rozoberá niekoľko z týchto otázok v svojej knižke *Marxizmus a přírodní vědy*.